

POSTANOWIENIE

Dnia 23 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania K. K.
od decyzji Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w O.
o ustalenie stopnia niepełnosprawności,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23
stycznia 2025 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego w
Opolu
z dnia 11 maja 2023 r., sygn. akt V Ua 15/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. r. pr. K. B. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Opolu 240 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, przy czym kwotę tę należy podwyższyć o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług.**

ł.n

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 maja 2023 r., Sąd Okręgowy w Opolu oddalił apelację wnioskodawcy K. K. od wyroku Sądu Rejonowego w Opolu z 19 grudnia 2022 r., oddalającego jego odwołanie od decyzji Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu z 21 października 2019 r., utrzymującego w mocy

orzeczenie Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Brzegu z 4 lipca 2019 r., w którym wnioskodawcę zaliczono do osób o lekkim stopniu niepełnosprawności.

W ocenie sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń w sprawie i prawidłowo zastosował właściwe przepisy prawa materialnego. Odnosząc się do podnoszonej przez apelującego kwestii sporządzenia opinii medycznych jedynie w oparciu o dane zawarte w dokumentacji medycznej wnioskodawcy Sąd wskazał, że strona sama pozbawiła się możliwości, by dokonując ustaleń medycznych biegły poddał wnioskodawcę ocenie przedmiotowej. Nie kwestionując, że w/w badanie stanowi istotny element składający się na ocenę kondycji zdrowotnej wnioskodawcy, zauważył, że to sam wnioskodawca pomimo wyznaczonych terminów badania, nie stawiał się na nie bez usprawiedliwionej przyczyny (np. w dniu 28 czerwca 2022 r., kiedy to nie zgłosił się na badanie w związku z zaplanowanym wyjazdem wakacyjnym, którego de facto nie wykazał, by faktycznie miał miejsce oraz, że strona o powyższym nie wiedziała przed nadaniem sprawie biegu). Prawidłowo zatem - z uwagi na brak możliwości zbadania wnioskodawcy z przyczyn niezależnych od biegłych - Sąd Rejonowy uznał za właściwie, by opinie sporządzone zostały w oparciu o dokumenty zawarte w aktach sprawy. Biegli nie wskazywali na niemożność dokonania prawidłowej oceny stanu wnioskodawcy pod kątem spełnienia przez niego przesłanek umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, co pozwoliło Sądowi Rejonowemu na konstatację, że opinia spełnia wszystkie wymogi niezbędne by oprzeć na niej budowanie stanu faktycznego sprawy. Dowód z opinii biegłego jest przeprowadzony prawidłowo, jeżeli sąd uzyskał od biegłych sądowych wiadomości specjalne niezbędne do merytorycznego i prawidłowego orzekania, a tylko brak w opinii fachowego uzasadnienia wniosków końcowych uniemożliwia prawidłową ocenę jej mocy dowodowej. Sąd nie może natomiast czynić ustaleń sprzecznych z opinią biegłego, jeśli jest ona prawidłowa i jeżeli odmienne ustalenia nie mają oparcia w pozostałym materiale dowodowym (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 września 2014 r., I UK 22/14; z dnia 24 czerwca 2015 r., 1 UK 345/14; z dnia 30 czerwca 2000 r., I UKN 617/99; także wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 września 2017 r., III AUa 258/17).

Do dowodu z opinii biegłych nie mogą mieć zastosowania wszystkie zasady prowadzenia dowodów. Nie można w szczególności przyjmować, że sąd obowiązany jest dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym wypadku, gdy złożona opinia jest dla strony niekorzystna. Potrzeba powołania innego biegłego powinna bowiem wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii. Granicę obowiązku prowadzenia przez sąd postępowania dowodowego wyznacza, podlegająca kontroli instancyjnej, ocena czy dostatecznie wyjaśniono sporne okoliczności sprawy, okoliczność zaś, że opinia biegłych nie ma treści odpowiadającej stronie, nie stanowi dostatecznego uzasadnienia dla przeprowadzenia dowodu z kolejnych opinii.

Sąd Okręgowy w toku kontroli instancyjnej nie dopatrywał się uchybień Sądu pierwszej instancji czyniących apelację zasadną, z wyżej opisanych przyczyn nie uwzględnił zarzutów podniesionych przez wnioskodawcę w apelacji i w konsekwencji, wobec braku przyczyn zarówno do zmiany, jak i uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji oddalił apelację.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną wniesioną przez powoda, w której wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania, „ponieważ w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz występuje istotne zagadnienie prawne. (...) 1. Występujące na tle zaskarżonej sprawy zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) dotyczące następującej kwestii - należy wskazać na art. 68 ust. 3 oraz 69 Konstytucji. Władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku. Osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają zgodnie z ustawą pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej. Analizując powołane przepisy łącznie z art. 4 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27.08.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnienia osób niepełnosprawnych można dojść do przekonania, że mogą one nie realizować wymogów Konstytucji. Odwołujący się został pozbawiony prawa do zaliczenia go do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Pozbawiono go korzyści płynących z zaliczenia go do w/w stopnia - pomimo, że nie ustalono ponad wszelką wątpliwość, że nie kwalifikuje się do tego stopnia niepełnosprawności.

Zgodnie z cyt. przepisami do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. W myśl art. 4 ust. 3 cyt. ustawy do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne. Na mocy art. 4 ust. 1 do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Ustalenie np. daty lub okresu powstania niepełnosprawności oraz jej stopnia, następuje w sposób sformalizowany, na podstawie określonych prawem dokumentów medycznych. Ustalenia tego dokonują zaś powiatowe i wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności wymienione w art. 6 ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Członkami tych zespołów mogą być przy tym jedynie te osoby, które spełniają wymagania wynikające z § 18 ust. 1 i § 21 rozporządzenia. Efektem ustaleń i ocen tych zespołów są z kolei orzeczenia, w których określa się datę lub okres powstania niepełnosprawności oraz stopień tej niepełnosprawności. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 10 czerwca 2021 r., III USK 152/21 (dotychczas niepublikowanym) wyraził z kolei pogląd, zgodnie z którym kontrola prawidłowości tych orzeczeń jest dokonywana w postępowaniu sądowym zainicjowanym odwołaniem wniesionym przez osobę ubiegającą się o ustalenie niepełnosprawności, przy czym owa kontrola odbywa się według reguł obowiązujących w postępowaniu cywilnym. Jeśli więc przedmiotem sporu w sądowym postępowaniu odwoławczym jest ocena stanu zdrowia jako przesłanki ustalenia niepełnosprawności oraz daty lub okresu jej powstania, to bez wątpienia

wymaga ona wiadomości specjalnych, co powoduje, że sąd rozpoznający odwołanie powinien na podstawie art. 278 § 1 k.p.c. zasięgnąć opinii biegłych lekarzy reprezentujących właściwe specjalności medyczne. Dokonywanie takiej oceny na podstawie zeznań świadków lub przesłuchania stron nie może być natomiast uznane za miarodajne już choćby z tej przyczyny, że wspomniane zeznania świadków czy wyjaśnienia strony nie będą posiadały waloru fachowości. Dlatego dowody te nie mogą zastąpić opinii biegłych.

Zgodnie z zawartą w art. 2 pkt 10 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych legalną definicją niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Niezdolność do wypełniania ról społecznych jako przesłanka niepełnosprawności jest zatem ściśle związana ze stałym lub długotrwałym naruszeniem sprawności organizmu, co powoduje, że ustalenie czy takie naruszenie występuje oraz jaki jest stopień jego nasilenia (decydujący w myśl art. 4 powołanej ustawy o stopniu niepełnosprawności) wymagać będzie wiadomości specjalnych zwłaszcza w zakresie medycyny oraz psychiatrii, psychologii, a nawet i pedagogiki.

Dowody z opinii biegłych sądowych reprezentujących spełnialności medyczne adekwatne do schorzeń i dolegliwości występujących u skarżącego (somatycznych), zostały w sprawie przeprowadzone, a oceny ich miarodajności dokonały Sądy.

Ustalenia dotyczące sfery psychiki w opinii biegłego psychiatry, psychologa, czy pedagoga, w szczególności co do m.in. pełnienia ról społecznych, nie zostały natomiast poczynione, w uzasadnieniach orzeczeń znajdują się jedynie odniesienia do przeprowadzonych opinii biegłych sądowych pediatry, neurologa dziecięcego oraz ortopedy i neurologa. W aktach znajduje się jedynie opinia pedagogiczna i zaświadczenie psychologa. To jest niewystarczające i winno to zostać zweryfikowane stosownymi opiniami biegłych psychologów, psychiatrów czy pedagogów - kompetentnych w ocenie kwestii pełnienia ról społecznych - skoro przepisy dot. umiarkowanego stopnia niepełnosprawności odnoszą się do tych kwestii. Wiek, płeć, ograniczenia występujących w samodzielnej egzystencji i

uczestnictwie w życiu społecznym oraz - przede wszystkim - wypełniania ról społecznych jako elementu uczestnictwa w życiu społecznym obligatoryjnie winny zostać poddane ocenie przez sąd.

Wymaga też podkreślenia, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zgodnie z art. 285 § 2 k.p.c., biegli mogą (ale już nie muszą) złożyć opinię łączną. Nie ma więc normy (przepisu) nakazującego dopuszczenie przez Sąd dowodu z opinii łącznej biegłych lekarzy w każdej sytuacji, gdy u ubezpieczonego stwierdza się więcej niż jedno schorzenie. Dlatego brak jest podstaw do formułowania ogólnej tezy, że przepisy postępowania wymagają, aby biegli - jeżeli zachodzi potrzeba zasięgnięcia opinii kilku biegłych - zawsze składali tylko jedną wspólną opinię. Przy podejmowaniu takiej decyzji należy mieć na uwadze przede wszystkim okoliczności faktyczne sprawy. Kompleksowa ocena stanu zdrowia, w zależności od okoliczności faktycznych, może, ale też wcale nie musi wymagać opinii łącznej biegłych lekarzy, bądź zasięgnięcia dodatkowej opinii tych samych biegłych (art. 286 k.p.c.), czy też zasięgnięcia opinii innego (kolejnego) biegłego lub innych biegłych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 stycznia 2001 r., II UKN 170/00, LEX nr 2477492; z dnia 8 września 2015 r., I UK 430/14, LEX nr 1809930).

Jednak w niniejszej sprawie wydanie takiej łącznej opinii wydaje się bardziej niż uzasadnione okolicznościami.

Art. 68 ust. 3 oraz art. 69 Konstytucji w zw. z § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15.07.2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. W myśl cyt. przepisów prawa władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku. Osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają zgodnie z ustawą pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.

Przy orzekaniu o stopniu niepełnosprawności osoby, która ukończyła 16 rok życia, zwanej dalej "osobą zainteresowaną", bierze się pod uwagę:

1) zaświadczenie lekarskie zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie choroby zasadniczej i chorób współistniejących potwierdzone aktualnymi wynikami badań diagnostycznych, wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską

znajduje się osoba zainteresowana, oraz inne posiadane dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie stopnia niepełnosprawności;

2) ocenę stanu zdrowia wystawioną przez lekarza - przewodniczącego składu orzekającego, zawierającą opis przebiegu choroby zasadniczej oraz wyniki dotychczasowego leczenia i rehabilitacji, opis badania przedmiotowego, rozpoznanie choroby zasadniczej i chorób współistniejących oraz rokowania odnośnie do przebiegu choroby;

3) wiek, płeć, wykształcenie, zawód i posiadane kwalifikacje;

4) możliwość całkowitego lub częściowego przywrócenia zdolności do wykonywania dotychczasowego lub innego zatrudnienia - poprzez leczenie, rehabilitację lub przekwalifikowanie zawodowe;

5) ograniczenia występujące w samodzielnej egzystencji i uczestnictwie w życiu społecznym;

6) możliwość poprawy funkcjonowania osoby zainteresowanej w samodzielnej egzystencji oraz w pełnieniu ról społecznych - poprzez leczenie, rehabilitację, zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, środki techniczne, usługi opiekuńcze lub inne działania.

Do powyższego zastosowanie znajdują powyższe argumenty zawarte w punkcie powyżej.

Art. 68 ust. 3 oraz art. 69 Konstytucji w zw. z § 32 ust. 1 pkt 5 i 12 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15.07.2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

Zgodnie z powołanymi zapisami władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku. Osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają zgodnie z ustawą pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.

Przy kwalifikowaniu do znacznego, umiarkowanego i lekkiego stopnia niepełnosprawności bierze się pod uwagę zakres naruszenia sprawności organizmu spowodowany przez:

5) upośledzenia narządu ruchu, w tym:

- a) wady wrodzone i rozwojowe narządu ruchu,
- b) układowe choroby tkanki łącznej w zależności od okresu choroby i stopnia wydolności czynnościowej.
- c) zapalenie stawów z towarzyszącym zapaleniem stawów kręgosłupa w zależności od stopnia wydolności czynnościowej,
- d) choroby zwyrodnieniowe stawów w zależności od stopnia uszkodzenia stawu,
- e) choroby kości i chrząstek z upośledzeniem wydolności czynnościowej,
- f) nowotwory narządu ruchu,
- g) zmiany pourazowe w zależności od stopnia uszkodzenia i możliwości kompensacyjnych;

oraz

12) całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia.

Mając powyższe na względzie - w szczególności cyt. punkt 12 ponownie należy przytoczyć powyższe argumenty przede wszystkim dotyczące ustalenia dotyczących sfery psychiki. Chodzi tutaj o całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia.

Powyższe może być jedynie ustalone w opinii biegłego psychiatry, psychologa, czy pedagoga nie zostały poczynione (co do m in. zaburzeń interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypów zachowań, zainteresowań i aktywności). Pomimo zapisów art. 68 i 69 Konstytucji i gwarancji tam zawartych. W aktach znajduje się jedynie opinia pedagogiczna i zaświadczenie psychologa. To jest niewystarczające i winno to zostać zweryfikowane stosownymi opiniami biegłych psychologów, psychiatrów czy pedagogów, skoro przepisy dot. umiarkowanego stopnia niepełnosprawności odnoszą się do tych kwestii.

Wiek, płeć, ograniczenia występujących w samodzielnej egzystencji i uczestnictwie w życiu społecznym oraz - przede wszystkim - wypełniania ról

społecznych, całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności jako elementu uczestnictwa w życiu społecznym obligatoryjnie winny zostać poddane ocenie przez sąd - na drodze przeprowadzenia opinii przez biegłych sądowych.

Bezsprzecznie zachodzi potrzeba zasięgnięcia opinii kilku biegłych (również neurologów i ortopedów - co uczyniono) w tych okolicznościach faktycznych sprawy. Kompleksowa ocena stanu zdrowia wymaga opinii łącznej biegłych lekarzy,

W niniejszej sprawie wydanie takiej łącznej opinii wydaje się bardziej niż uzasadnione okolicznościami.

Naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów prawa materialnego oraz procesowego powodującego wydanie krzywdzącego dla odwołującego się orzeczenia, które wydaje się nie być obiektywnie sprawiedliwe co do wzajemnej relacji zapisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz Konstytucji w zakresie i kontekście co najmniej: wiek, płeć, ograniczenia występujących w samodzielnej egzystencji i uczestnictwie w życiu społecznym oraz - przede wszystkim - wypełniania ról społecznych, całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności jako elementu uczestnictwa w życiu społecznym obligatoryjnie winny zostać poddane ocenie przez sąd - na drodze przeprowadzenia opinii przez biegłych sądowych jako elementu uczestnictwa w życiu społecznym a wydawanymi opiniami biegłych z w/w zakresu, tj. psychiatrów, psychologów czy pedagogów. Powyższe rozważania w całości znajdują zastosowanie również co do tego punktu.

2. Istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Istnieje ponadto potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz występuje istotne zagadnienie prawne. Istnieje potrzeba wykładni art. 68 ust. 3 oraz art. 69 Konstytucji łącznie z art. 4 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27.08.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnienia osób niepełnosprawnych, § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki

Spółecznej z dnia 15.07.2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności oraz § 32 ust. 1 pkt 5 i 12 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15.07.2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności - budzących poważne wątpliwości, które zostaną przedstawione w dalszej części w uzasadnieniu skargi kasacyjnej.

Naruszenie prawa procesowego i materialnego, tj. art. 4 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27.08.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnienia osób niepełnosprawnych, § 3 ust. 2 oraz § 32 ust. 1 pkt 5 i 12 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15.07.2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności polegający na niezgodnym z Konstytucją pozbawieniem odwołującego się zaliczenia do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności - poprzez pominięcie poddania go obligatoryjnym jak się może wydawać - badaniom przez biegłych sądowych z zakresu psychiatrii, psychologów czy pedagogów. Skoro okolicznościami brany pod uwagę - prócz schorzeń np. neurologicznych, czy ortopedycznych — są m.in. wiek, płeć, ograniczenia występujących w samodzielnej egzystencji i uczestnictwie w życiu społecznym oraz — przede wszystkim - wypełniania ról społecznych, całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności jako elementu uczestnictwa w życiu społecznym, to należy w toku postępowania sądowego ustalić, czy odwołujący się spełnia te przesłanki. Pominięcie przeprowadzenia tychże dowodów stanowi naruszenie powyższych przepisów, w tym zapisów artykułów Konstytucji.

Sądy nie ustaliły jednak prawidłowo wystąpienia w/w przesłanek, gdyż błędnie przyjęto że odwołujący się nie spełnia przesłanek do uznania, że jest on osobą niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym.

Sąd II instancji bardzo ogólnie ocenił kwestie wskazując, że zgadza się z ustaleniami Sądu Rejonowego. Tym samym naruszył przepisy wskazane powyżej.

W żadnym wypadku wykładnia przepisu nie może być przeprowadzona na niekorzyść odwołującego się w tego rodzaju sprawach.

Odwołujący się w toku postępowania prezentował niezmiennie stanowisko w sprawie i domagał się uznania go za umiarkowanie niepełnosprawnego. Ponadto dokładnie opisano okoliczności w zachowaniu odwołującego się z których wynika, że wiek, płeć, ograniczenia występujących w samodzielnej egzystencji i uczestnictwie w życiu społecznym oraz wypełniania ról społecznych, całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypiami zachowań, zainteresowań i aktywności jako elementu uczestnictwa w życiu społecznym uzasadniają przyznanie mu wnioskowanego stopnia niepełnosprawności. Sąd nie powołał tych okoliczności, jako okoliczności przemawiających na korzyść odwołującego się. Być może właśnie odwołujący się wymaga czasowej albo częściowej pomocy innych w pełnieniu ról społecznych, gdyż z uwagi na stopień niepełnosprawności nie jest w stanie w tych rolach funkcjonować, np. w roli pacjenta, odwołującego się w procesie sądowym, czy badanego przez biegłych”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Skargę kasacyjną wnosi się od prawomocnego wyroku (art. 398¹ § 1 k.p.c.), co tłumaczy wymagania stawiane podstawom przedsądu.

Negatywna ocena wniosku wynika z następujących przyczyn.

Wniosek nie przedstawia istotnego zagadnienia prawnego, które ma na uwadze art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż sformowane kwestie nie mają takiej rangi. Nie wykraczają poza zwykłą wykładnię prawa, dlatego nie składają się na pierwszą podstawę przedsądu.

Zwykła wykładnia prawa nie spełnia się także jako druga podstawa przedsądu, czyli z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż wówczas znaczenie ma dopiero kwalifikowana potrzeba wykładni przepisów wynikająca z poważnych wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie sądów. Wniosek nie wskazuje i nie wykazuje

rozbieżności w orzecznictwie sądów w odniesieniu do konkretnych przepisów prawa ani poważnych wątpliwości w wykładni przepisu.

Istotę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wyraża odwołanie się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jednak skarżący nie wykazuje, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przede wszystkim dlatego, że na etapie kasacyjnym wiążą ustalenia faktyczne, na których oparto zaskarżony wyrok. Wynika to wprost z art. 398³ § 3 k.p.c. i art. 398¹³ § 2 k.p.c. *in fine*. Granicę ustaleń stanu faktycznego stanowi zatem dwuinstancyjne postępowanie przed sądem powszechnym.

Skargi kasacyjnej nie oparto na zarzutach procesowej podstawy kasacyjnej – art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. (tylko hasłowo wskazuje się na naruszenie prawa procesowego „*powodującego wydanie krzywdzącego dla odwołującego się orzeczenia ...*”).

Ten brak ma istotne znaczenie na etapie przedsądu, gdyż w ocenie zgłoszonych podstaw przedsądu wiążą ustalenia faktyczne na których oparto zaskarżony wyrok - art. 398¹³ § 2 *in fine* k.p.c.). W przeciwnym razie zachodziłby dysonans między etapem przedsądu i późniejszym rozpoznaniem sprawy z ograniczeniami wynikającymi z tego przepisu oraz z art. 398³ § 3 k.p.c. Brak jest podstawy procesowej do stwierdzenia wadliwości postępowania dowodowego przed Sądem drugiej instancji.

Ustalony stopień niepełnosprawności ustalono na podstawie materiału zabranego w sprawie (art. 382 k.p.c.).

Ustalenie to wiąże w ocenie zgłoszonej podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy umiarkowany stopień niepełnosprawności to określony stan sprawności psychofizycznej, którego nie ustalono w sprawie.

Nie ma zatem podstawy faktycznej do stwierdzenia naruszenia prawa materialnego.

Na etapie przedsądu nie ocenia się zarzutów materialnej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), gdyż stanowią odrębną część skargi kasacyjnej i podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu jej do rozpoznania.

Zarzuty podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie wykazują, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Ocena ta wynika z

przedstawionego związania na etapie przedsądu ustaleniem o braku umiarkowanego stopnia niepełnosprawności i w konsekwencji niemożnością stwierdzenia naruszenia przepisów prawa materialnego.

Oceny tej nie zmieniają zarzuty naruszenia przepisów Konstytucji RP, jako że to ustawa zwykła decyduje w sprawie (art. 67, 68, 69 Konstytucji RP).

Podstawy przedsądu są rozłączne (samodzielne), ze względu na ściśle określone odrębne cele, funkcje i przedmioty zainteresowania (art. 398⁴ § 2 k.p.c. i art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.).

Odwołanie do istotnego zagadnienia prawnego jest w zasadzie pozorne, gdyż istotne zagadnienie prawne nie zostało sformułowane. Szerokie przytoczenie treści przepisów prawa i próba uzasadnienia ich konieczności zastosowania w sprawie w rozumieniu i sposób, na który skarżący wskazuje nie jest sformułowaniem istotnego zagadnienia prawnego, lecz jest raczej zbliżone do uzasadnienia podstaw kasacyjnych – co jest na tym etapie niedopuszczalne.

Wykazanie istotnego zagadnienia prawnego wymagałoby przeprowadzenia odpowiedniej analizy prawa, orzecznictwa a nawet doktryny, po której to wpierw sam skarżący mógłby stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy. Na tym etapie brak jest jednak przepisu, który otwierałby rozważania oraz ocenę prawną o istnieniu istotnego zagadnienia prawnego i o właściwej mu randze. Jest inaczej, bo wniosek łączy się w istocie z okolicznością faktyczną (koniecznością sprawowania określonego nadzoru). Przedmiotem istotnego zagadnienia prawnego jest problem prawny o znaczeniu uniwersalnym (generalnym), którego nie zastępuje pytanie czy skarżący jest niezdolny do samodzielnej egzystencji. W tym zakresie wypowiedział się Sąd powszechny, który po przeprowadzeniu postępowania nie stwierdził niezdolności do samodzielnej egzystencji. Wniosek nie przedstawia istotnego zagadnienia prawnego, bowiem takie zagadnienie nie może być redukowane do wykładni i stosowania prawa w odniesieniu do indywidualnej sytuacji wnioskodawcy. Ustawa zastosowana w sprawie określa stopnie niepełnosprawności co porządkuje kwestie prawne. Definiuje też niezdolność do samodzielnej egzystencji, która oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które

uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację (art. 4 ust. 4 ustawy). Chodzi o indywidualną sprawność osoby.

Podobna ocena odnosi się do kolejnej podstawy przedsądu, tj. do potrzeby wykładni przepisów prawa. Również ta podstawa ma charakter uniwersalny, gdyż jak wskazano przedmiotem jej zainteresowania jest sam przepis a nie ocena jego zastosowania w sprawie. Skarżący w miejsce poważnych wątpliwości w wykładni przepisów lub rozbieżności w orzecznictwie przedstawia własną „ocenę” stopnia niepełnosprawności jako matrycę, do której powinien dojść sąd oceniając stan faktyczny, stosując powołane przepisy. W sprawie jednak zostały wydane opinie biegłych, zaś ocena opinii biegłych należy do Sądu tak jak całego materiału. Niepełnosprawność należy do stanu faktycznego sprawy, natomiast o kwalifikacji prawnej decyduje sąd, a nie biegły. W sprawie decydował ostatecznie Sąd powszechny, bowiem niepełnosprawność a także niezdolność do samodzielnej egzystencji mają znaczenie prawne. Stopień niepełnosprawności i niezdolności do samodzielnej egzystencji określa i definiuje ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Uzasadnienie wyroku wystarczająco jasno przedstawia ustalenia i ocenę prawną przyjęte przez Sąd.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie § 4 ust. 3, § 16 ust. 4 pkt 2, § 24 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.

[SOP]

[f.n]

